

Chorvátsku regulácia cien nevychádza

24.9.2026 - INESS | INESS - Inštitút ekonomických a spoločenských analýz

Občania svojim vyvoleným politikom radi pripisujú božské schopnosti - a politici ich v tejto domnienke radi podporia.

Vezmime si ceny potravín v supermarketoch. Ich výška je samozrejme daná stretom ponuky a dopytu, v ktorých sa zas reflektuje efektivita potravinárskeho priemyslu a reálne mzdy v ekonomike.

Takýmito zložitými úvahami sa ale väčšina ľudí nenecháva vyrušovať a rast cien si vysvetľujú „chamtivosťou“ toho, koho vidia na potraviny lepiť cenovky - obchodníkov. Márne je aj poukazovanie na to, že na znázornenie ziskovej marže v maloobchode väčšinou stačia prstu jedinej ruky. Nastupuje božská schopnosť politika - nakázať cenám, aby boli nízke.

Regulácia cien v konkurenčnom prostredí je jedno z najhorších opatrení, aké sa dá vo vzťahu k podnikateľskému prostrediu a hospodárskej politike spraviť. Slobodne vytvorená cena je najdôležitejší signalizačný systém na trhu. Ak sa tento systém naruší, výrazne sa zníži ekonomická efektivita aj výrobcov, aj predajcov, aj kupujúcich. Ak rastie cena vajec, je to signál, že na jednej strane treba nakúpiť viac sliepok a zrna, na druhej strane že miesto praženice treba občas spraviť párky. Ak tento signál naruším regulovanou cenou, zhorším dostupnosť vajec pre spotrebiteľov aj dostupnosť investícií pre chovateľov.

Regulácia cien nevyhnutne vedie k neúspechu. Často spomínaným príkladom je Maďarsko, ktoré skončilo s najvyššou potravinovou infláciou v celej EÚ. No najhoršie je si tento neúspech nepriznať a roztočiť regulačnú špirálu. Regulácia nezlyhala preto, že bola zlá, ale pretože bola slabá!

Aktuálne si to zažíva Chorvátsko. V časoch všeobecnej paniky z vysokej inflácie v roku 2022 zaviedlo 2022 reguláciu cien na 9 druhov potravín. V roku 2023 sa regulácia rozšírila na 30 produktov a začiatkom roka 2025 až na 70 produktov. Pridali sa byrokratické pravidlá na umiestňovanie produktov v regáloch a online zobrazovanie cien.

Napriek doterajšej regulácií sa chorvátske ceny potravín začali na jar minulého roka odtrhnúť od unijného priemeru. Medzi marcom a decembrom 2024 v EÚ narástli o 1,54%, na Slovensku o 1,59%, no v Chorvátsku až o 3,91%.

Rast nie je zďaleka taký dramatický ako v roku 2022, no Chorváti ho vnímajú citlivo. Vznikol nielen tlak na vládu, ale aj občianske iniciatívy na bojkot supermarketov. Pripomína mi to človeka uviaznutého v bažine, ktorý čím viac kope, tým sa viac potápa.

24.2.2025, HNonline

<https://iness.sk/chorvatsku-regulacia-cien-nevychadza>